

بـهای داهـنان و پـگهی داهـنەر له شیعرى "دهروـش عه بدوـا"ى گـرانـدا . . نووسـینی/عـتا قـرـداخى

"دهروـش عه بدوـا" یه کـکه له شیعره دیاره کانی گـرانى شاعیر که پـشکەشى کردوو به فریشتەى مـسیقا. ئایا به لای گـرانهوه فریشتەى مـسیقا کـیه؟ دهـش هەر له سه ره تاوه وه ها تـبگهین که مه به ست له فریشتەى مـسیقا دهروـش عه بدوـا یه. یان ئە گەر مه به ست له فریشتەى مـسیقا دهروـش عه بدوـا نه بـت، که واته ئەم دهقه پـشکەش به کـ کراوه؟ وه کو له پهراوـزى دهقه که دا ها تووه دهروـش عه بدوـا شمشاـ ژه نـکی به هره دار بووه و زـربهى کات له هه ورامان ژیاوه یان بینراوه. بـگومان ژیاى ئەم شمشاـ ژه نه هاوسه رده مى گـران بووه و به ئاشکرا دیاره که گـران زـر پـسى سه رسام بووه و شیکردنه وى دهقه کهش به باشى ئەوه ئاشکرا ده کات. هه رچه نده دهـش دواتر باسى په یوه ندى نـوان ئەم دهروـش عه بدوـا یه و گـران خـى له سه ر ئاستى داهـنان بکهین و دهـش دهروـش عه بدوـا وه کو ده ماکـک به کارها تـبـت و ئەم دهقه شیعریه ئاخاوتنى گـران بـت له باره ی خـیه وه له ژـر ده ماکى دهروـش عه بدوـا دا، که دهـش گـران ئەوه ی به هوشیاریه وه کرد بـت، یان له نا ئاگاییه وه جـرـک له هه ست کردن به گـرنگى نه دان به پـگهی ئەوى داهـنەر له لایه ن خهـکیه وه پهـنهرى به ره مهـنـانى ئەم دهقه شیعریه بـت.

ناونیشانى ئەم دهقه شیعریه ناوـکی ناسراوه که له دوو وشه پـشکها تووه (دهروـش عه بدوـا)، که ناوى که سه. ئایا وشەى دهروـش لـره دا ناوى یه که مى ئەو که سه یه و عه بدوـا ناوى دووه مه یان دهروـش خاسـت و ناونیشانى ئەو که سه یه. دیاره له دهقه که دا ئەمه یان ئاشکرا نیه و زمانى دهقه کهش له م باره یه وه زانیاریه ک پـشکەش ناکات. ده کـ وشەى دهروـش ناو بـت هه مان شـوه ی عه بدوـا، ههروهک له وانیه وشەى دهروـش ئە گەرچى ناوه بهـام رـى ئاوهـناو ببینـت و وه سفى ناوـکی تر بکات. مه به ست ئەوه یه که وشەى دهروـش دهـش ناسنامه ی ئاسایى ئەو که سه یان کارو پیشه که ی ده ربخات که دهروـشه. دهروـش به که سانی شوـنکه و تووى رـبازى ته سه و فى قادری ده گوترـت که نزمترین پله یه له پله به ندی پـشکها ته ی هه ره مى قادریدا و تا ئە ندازه یه کى ئاشکراش وشەى

دهرو[ش] له ئاستی ک[مه]ایه تیدا دهلاله تی شو[نکه]وتوو، پاشک[،] ئاستی هوشیاری نزم هه[ده]گرت و کهس[که] کو[رانه] ب[وای] به ش[خه]کهی ههیهو هه[میشه] له خزمه تیدایه و ره تکرده وهی نییه و له هه موو شت[کدا] پشت به ش[خه]کهی ده به ست[ت] و ش[خ] له روانینی ئه وه وه پ[گه]ی ب[ای] ههیهو پیر[زه] هه مان ش[و]هی پیر[زی] خوداو پ[غهمبر]، ههروهک دهرو[ش] مانای ب[لانه]یی و به هه موو شت[ک] رازی و د[وانه]یش ده گه یه ن[ت]، که پ[ده]چ[ت] وشه ی دهرو[ش] له ناو نیشانی ده قه که دا زیاتر ئه م د[وانه]یی و ب[باکی] و [هه]ته نیه بگه یه ن[ت]، ب[گومان] ئه گهر پاشخانی م[ژوو]یییه (دهرو[ش] عه بدو[ا]) ش نه زانین به تایبه تی ئه وهی که له کو[ژیا]وه، ه[شتا] ده قه که ئه وه مان ب[ئاشکرا] ده کات که ئه م که سه شمشا[ژهن] بووه و له و وه سف و ناساندنه ی له [گای] زمانی ده قه که وه ب[ای] ده ک[رت] شوناسی ئه م که سه مان وه کو که س[کی] شاره زاو ل[ها]توو بوا ی ئاوازی ره سه نی کوردی ب[ئاشکرا] ده ب[ت]،

ئاشکرایه له [گای] ناو نیشانه وه ده رگای ده قه که ده ک[رت]ته وه و به ره و ن[و] بنیادی پ[که]نه رانه ی ده قه که ش[د]ه بینه وه، له پ[شه]کیدا پ[ویسته] رووناکی بخه یه سه ر ئه و بارود[خ] و هه لومه رجه گشتیه ی که ئه و گوتاره شیعریه ی به ره مه مه[ناوه]، که ئه م ده قه شیعریه ی ب[ده]گه [ته]وه، یان په یوه سه ته پ[یه]وه، ئه گهر سه یری ئه و بارود[خ] ده ک[مه]ایه تی و سیاسی و که لتوو[ریه] بکه ین که ده قه که ی ت[دا] به ره مه مهاتوو، که سا[انی] سی و چل و په نجاکانی سه ده ی رابردوو، بارود[خ]کی ناج[رو] دواکه وتوو پ[له] که ش[ه]، خاس[تی] ئه و ق[ئاغ] و ئ[و] زه مینه یه بووه که ده قه که ی ت[دا] به ره مه مهاتوو، له رووی پاشخانی ئه ده بیه وه له پ[ش]هاتی به ره مه مه[نی] ئه م ده قه که دا به راورد به بارود[خ]ی گشتی زه مینه ی به ره مه مه[نای] ده قه که، سامان[کی] تا ئه ندازه یهک باش یان ده و[مه]ندی شیعی کلاسیکی و به ره مه می شیعی مه وله ویش هه بووه که به ش[ک] له خاس[ت] و بنه ماکانی شیعی [مانسی] ت[دایه] ئه گهر هه موو بنه ماکانیشی ت[دا] نه ب[ت]، ک[ئاماده] بوونی هه بووه، ئه وه ش [گا] خ[شکه]ربوو ب[له] ئه وهی له ق[ئاغ] کلاسیکی بنیاد[نراو] له سه ر پایه ی عه ق[ی] یان به هه می شیعی کلاسیکی بارگاوی کراو به به ره مه می عه ق[ی] و فیکر، هه نگاو به ره و ر[یشتن] ب[لای] جیهانی خه یا[هه] به[نر]ت، که ئه و جیهانه ش به و[نه]و جوانی و گه[انه]وه ب[سرووشت] و ب[زاتی] شاعیر یان ب[پانتایی] ژبانی تاکه که س و تایبه تمه ندیه کانی بارگاوی کراوه، ئه م ده قه شیعریه له م هه لومه رج و بارود[خ]ه دا به ره مه م د[ت]،

به دوا ی ئه مه دا د[ینه] سه ر خسته [وو]، نمایشکردن له ده قه که دا که ئه ویش به چه ند ق[ئاغ]ک[ئاماده] ئه نجام ده در[ت]، ق[ئاغ]ی یه که م ق[ئاغ]ی ت[بینی] کردنی ده قه که یه له وهی که ش[و]وازی ده قه که چ[نه]، نه خشه یان

بنیادی ده‌قه‌که و پٚکها ته و قه‌بارهی دٚه‌کان و کٚش و سه‌روا چیه. شٚوهی یان فٚرمی ده‌قه‌که له هه‌شت کٚپله پٚکها تووه، پٚنج کٚپلهی یه‌که‌م له چوار نیوه دٚه پٚکدن و دوو کٚپلهی کٚتایی هه‌ریه‌که له سٚ نیوه دٚه پٚکدن. قه‌بارهی دٚه‌کان مامناوه‌ندن. بٚگومان هه‌ر لٚره‌دا ده‌شٚ باسی ئیقای ده‌ره‌وهی ده‌قه‌که بکه‌ین که بریتیه له کٚش و سه‌روا و به‌حرو... کٚشی دٚه‌کانی جٚراو جٚرهو له نٚوان چواردهو پانزه و شانزه بٚگه‌یدایه. سه‌روا جٚراو جٚرهو نیوه‌دٚه‌ی یه‌که‌م و سٚیم، نیوه‌دٚه‌ی دووهم و چواره‌م هاوسه‌روان، بٚجگه له دوو کٚپلهی کٚتاییدا که له‌سٚ نیوه‌دٚه‌ پٚکها توون. نیوه‌دٚه‌ی یه‌که‌م و سٚیم هاوسه‌روان. له کٚی بیست و شه‌ش نیوه‌دٚه‌ سه‌روای شانزه نیوه‌دٚه‌ ده‌نگه بزوینه‌کانن که بریتین له پیت یان ده‌نگه‌کانی (ٚ، ا، ه، ی). له رووی زمانه‌وه ئاشکرایه شیعی ٚمانسی له دوو ئاستدا سنوور له‌گه‌ ٚشیعی کلاسیک داده‌نٚت، یه‌که‌میان له روانگهی ناوه‌رٚکه‌وه که له رووبه‌ری گشتیه‌وه ده‌گه‌ٚته‌وه بٚ رووبه‌ری خودو خود-زات ده‌دوٚنٚت و گوزارشت له خود ده‌کات. له روانگهی شٚوهو زمانه‌وه شٚوهی شیعی کلاسیکی کوردی که له سه‌ر کٚشه‌کانی فه‌راهیدی یان مه‌سنه‌وی فارسی نووسراوه، به‌جٚده‌هٚٚیت و ده‌گه‌ٚته‌وه بٚ زمانی پاراوی کوردی و بٚ کٚشی په‌نجه، کٚشی ئازاد که ئه‌میش به‌ جٚرٚک ره‌سه‌نایه‌تیه‌کی کوردی هه‌یه‌و کٚشی فٚلکلٚری کوردی و کٚشی گاتاکانی په‌یامی ئایینی زه‌رده‌شتیه. که‌واته لٚره‌وه له رووی ناوه‌رٚک و شٚوه‌یشه‌وه ئه‌م ده‌قه ده‌قٚکی ٚٚمانسیه‌و به‌ زمانٚکی کوردی پارا و نووسراوه سه‌رباری بوونی هه‌ندٚ وشه‌ی عه‌ره‌بی کٚ بٚ جوانی خاسٚتی کوردییان پٚدراوٚ وه‌کو (حوزن، ماته‌م، عومر، حه‌سرٚت،...)، له‌گه‌ ناوه‌رٚکٚکدا که گه‌ٚانه‌ویه بٚ ناو پٚکها ته‌ی خود و ئه‌وه‌ش هه‌رچه‌نده وه‌کو دواندنی که‌سی به‌رامبه‌ر له که‌سٚتی ده‌روٚش عه‌بدوٚادا باس ده‌کرٚت به‌ٚام گٚران له خٚی ده‌دوٚت و ده‌روٚش عه‌بدوٚا ده‌مامکٚکه و له پشتیه‌وه گٚران راوه‌ستاوه. واته شاعیر باسی خٚی ده‌کات. بنیادی رسته‌ی ئه‌م ده‌قه رسته‌ی راگه‌یاندن و داواکاریه. که ئه‌ویش په‌یوه‌ندی هه‌یه به‌ خسته‌ٚوو یان نمایشکردنی بابه‌تی ده‌قه‌که‌وهو پاشانیش به‌ جٚرٚکٚٚگا دٚزینه‌وه بٚ گه‌یشتن به‌ بارٚکی هاوسه‌نگ که وه‌کو چاره‌سه‌ی کٚشه‌که ده‌رده‌که‌وٚت، یان وه‌کو راوه‌ستان له شوٚنٚکداو له‌وٚوه ئامازه‌دان بٚ ئاینده هه‌یه، که ئه‌وه‌ش زیاتر له ئاستی نه‌بینراو یان نادیاردا ده‌بٚته به‌شٚکٚ له بنیادی ئیحایی- ئامازه‌یی یان ئامازه‌دان. بٚ تٚگه‌یشتن له ناوه‌رٚکی ئه‌م ده‌قه شیعیه پٚویسته بگه‌ٚینه‌وه بٚ نٚو بنیادی ده‌قه‌که‌و له ٚٚگای شیکردنه‌وهی ده‌قه‌که‌وه بٚ یه‌که‌ی ده‌لالی و وٚنه‌و بیرو بابه‌ت و هه‌ٚوٚست و و دابه‌شکردنی ده‌قه‌که بٚ ٚه‌گه‌زو به‌ش و پٚکها ته‌ی زمانی له ناو و راناو و فرمان و ئاوه‌ٚناو و

ئاوه ڪارو ر ۽ و ڪاريگري ههريه ڪه له مانه له بهرهمه ڪناني مانا و
 ناوه ر ڪ و پرسيارو جيهانيني دهقه ڪه دا ديارى بڪ ڪين، وه ڪو پ ڪشتر
 گوتمان دهقه ڪه له هوت ڪ پلهو بيست و شش نيوه د ڪ پ ڪد ڪت و
 قسه ڪهري دهقه ڪه به ناوى ڪهسى يه ڪه مى تاکه وهو به راناوى لكاوى (م)
 ده دو ڪت ڪه دياره ئه ویش ڪه س ڪتى شاعير ڪ يه ڪتى، ئه وهش له م
 دهر ب ڪينانه دا دهر ده ڪه و ڪت (هزم ڪرد، بيه م، به ديم ڪرد، ئه زانم،
 ئه وه ندهم، ڪورده واريم، چ ڪم، ر ڪم، ڪ ڪم م). له م دهقه دا ته نيا
 يه ڪجار قسه ڪر به راناوى لكاوى ڪهسى يه ڪه مى ڪ ڪ ده دو ڪت واته (ن)
 نه مهش زياتر دهر چوونه له بنه ماي قسه ڪهري ده قى ڪ مانسى ڪه ده ش ڪ
 ئه و تاکه به ڪار ه ڪنانهش بهرهمى نه ست ب ڪت به ڪاريگري نه ريتى
 دهر وهى دهقه ڪه، له بهرئ وهى تاکه ڪهسى خاوهن شوناس دروست نه بووه
 بهر ده وام ڪه سه ڪان به ناوى ڪ، يان همووانه وه قسه ده ڪن، واته به
 راناوى ڪهسى يه ڪه مى ڪ. قسه ڪردنى ڪهسى يه ڪه م و به ده مام ڪ ڪردنى
 دهر و ڪش عه بدو ڪا بريتيه له گوزار شت ڪردنى شاعير له زاتى ڪ ڪى ڪه
 ئه وهش ناوه ر ڪى ڪ مانسيانهى دهقه ڪه نيشان ده دات. هر ل ڪ ره وه
 ده توانين ب ڪن ئه م دهقه شيعريه له سر ههردوو ئاستى ش وهو ناوه ر ڪ
 ده ق ڪى ڪ مانسيه.

قسه‌کەر له کۆپله‌ی یه‌که‌مدا له ٢٢گای دواندنی ده‌رووش عه‌بدو ١٥اوه
 باری ئه‌وی ده‌رووش وه‌کو شمشا ١ ژهنه‌ک ده‌خاته روو، چ له ئاستی
 بینراو و چ له ئاستی نه‌بینراودا ئه‌و باسی داهاه‌نه ٢٢گای ده‌کات و له‌وه
 ده‌دوکت که ئه‌و داهاه‌نه‌ره له چ با ٢٢کی پ ١ له خه‌م و نیگه‌رانیدا
 ده‌ژی، له هه‌مان کاتدا هه‌زو ئاره‌زووی خ ١ ب ١ بیستنی به‌سته‌یه‌کی پ ١
 له خه‌م و ماته‌م نیشان ده‌دات. قسه‌کەر له وه‌سفێ روخساری ده‌رووش
 عه‌بدو ١٥ادا له ٢٢گای ئاوه‌ناوی زه‌رده‌وه که ب ١ وه‌سفێ ره‌نگی ئه‌و
 به‌کاری هاوه‌، و ١ نه‌ی که‌سه‌کمان ب ١ به‌رجه‌سته ده‌کات که لاوازو
 ب ١ تاقه‌ت و خه‌مباره یان نه‌خ ١ شه‌، هه‌روه‌ک باسی ش ١ وه‌ی ده‌ست و شمشا ١
 ئه‌م که‌سه‌ شمشا ١ ژهنه‌ ده‌کات ئه‌ویش له ٢٢گای ئاوه‌ناوی که‌زه‌وه. هه‌ر
 ل ١ ره‌دا هه‌زو ئاره‌زووی خ ١ ی له‌م کاته‌دا ده‌خاته ١ وو که بیستنی
 ئاوازی که‌ گوزارشت له خه‌م و نه‌گه‌رانی و ماته‌م بکات. ئه‌ستا ئه‌و
 که‌سه‌ی که وه‌سف ده‌کر ١ ت، واته که‌سه‌تی ده‌رووش به‌ خه‌مبار و ب ١ زار
 نیشان ده‌در ١ ت. هاوکات ئه‌می قسه‌کەر و هه‌م بینه‌ری ئه‌و که‌سه‌تیوه
 روخساری خه‌مگینی، نا ١ استه‌وخ ١ گوزارشت له باری ده‌روونی خ ١ یشی
 ده‌کات که دیسان ئه‌میش خه‌مبارو ب ١ زاره‌، هه‌ر ب ١ یه‌ ئاره‌زووی بیستنی
 به‌سته‌یه‌کی پ ١ له خه‌م و په‌ژاره‌ی هه‌یه. ل ١ ره‌دا له ئاستی قو ١ دا
 ج ١ ر ١ ک له ل ١ کچوون و هاوته‌ریبوون له نه‌وان قسه‌کەر، واته شاعیرو
 ده‌رووشدا هه‌یه که هه‌ردووکیان خه‌مبار و ب ١ زارن. ئه‌میان ده‌توان ١ ت
 له گه‌روی شمشا ١ هه‌که‌یه‌وه گوزارشت له خه‌مباریه‌که‌ی خ ١ ی بکات،

ئەویشیان پەرەشی گوگرتنە لە بەستەیهکی خەمبار کە لە گەرووی شمشاڵەکی ئەوەوە بۆتە دەرد. ئەویان بە ژەنینی شمشاڵەکی خەمکانی بەبا دەدات، ئەمیان بە وگرتن لەو ئاوازه رەسەنایە لە گەرووی شمشاڵەکەو دەند دەبێت و بەرەو ئاستی پاکزبوونەو دەچێت.

لە کۆپلەی یەکەمی دەقەکەدا شاعیر دەڵێت:

بە رەنگی زەردو شۆوی دەست و شمشاڵی کزا، دەرووش
حەزم کرد بەستەیهک بێم سەراسەر حوزن و ماتە بێ،
لە سیماتا بەدیم کرد هەیکەلی عومرێکی حەسرەتکۆش،
وہا دیارە کە بەخت ئاشیان بلبلی خەم بێ!..

ئەمی قسەکەر ئاستەووخ دەرووش دەدوێت و باسی ئەوە دەکات کە لە سیمای ئەودا تەمەنی پێ لە خەم و ئازاری ئەو دەبینێت و ئەوە دەخوێت. ئەوە کە چ ژیانێکی پێ لە نەهامەتی بەسەر بردووە و چ بەختێکی رەشی هەیە. لێرەدا قسەکەر ئاستەووخ لەو هێکارو پاڵنەرە دەدوێت کە وایان لە دەرووش کردووە کە بە شمشاڵەکی ئەو ئاوازه خەمبارانە بژەنێت. واتە پاڵنەری بەرھەمھێنانی ئەو ئاوازانە لە ئاستیدا ژیانێ پێ لە چەرمەسەری و پێ کارەساتی دەرووشە. لێرەو ئەو دەلالەتە بەرھەم دێت کە ھەموو داھێنانێک ژان و خەمێک لە پشتیەوہیەو ھەر بەو پێیەش مرقی داھێنەر خاوەنی خەم و ژانی تایبەتیە. داھێنان گوزارشتکردنە لەو خەم و ژانە تایبەتیانە بەھام لەوہ گرنگتر ئەوہیە کە بە چ گۆگایەکی ھونەری ئەو خەم و ژانە تایبەتیانە وەھا دەردەبێرێن ھەموو تاکێک ھەست بکات خەم و ژانەکانی ئەون.

ھەروەک لە گۆگای وێنەکانی "بەستەیهک لە حوزن و ماتەم، ھەیکەلی عومرێکی حەسرەتکۆش، ئاشیان بەختی خەم" ھوہ نەک ھەر دیمەن، بەھکو بوون و گەوھەرو شوناسی دەرووش عەبدوڵا نیشان دەدات. بەگشتی ئاوہ ناوہکانی (زەرد، کز، حوزن، ماتەم، حەسرەت، خەم) و فرمانەکانی (بێ، ھ) و راناوہکانی (م، ت) وەکو ھگەزە زمانیەکانی ئەم کۆپلەییە کە دەشێ ھەمان ئەم شۆو ھگەزانە رووبەھێکی فراوانی دەقەکە داگیر بکەن، بەشداری دەکەن لە بەرھەمھێنانی ناوہرێک یان ئاماژەیکەدا کە بەرەو خاڵێک ئاراستە دەکرێت کە بێئومێدییە. ئەمەش لە ئاستێکی قوڵتردا ئاماژە بۆ کۆتایی یان نەتوانینی بەدەستھێنانی ئەوە دەکات کە بە گۆرەیی ئەو کەسێتە پێویستە، ئەویش گوزارشتکردنی خەمبارانەییە لە خێ و لەو شۆو دا بەزینێک لە ئیقاعی دەنگدا بەرھەم دێت کە وشەکانی (خەم و ماتەم و حەسرەت) بەرھەمی دەھێنن و ئیحای رووداویک دەدەن کە بەدوایاندا بێت کە ئەویش مردنە. بەھام لەگەڵ ئەوەدا ئەو ئاوازی لە گەرووی شمشاڵەکەو دەند دەبێت دەروہ

سهرباری بارگاوی بوونی به هگزه کانی ک تاییهاتن و مردن، هاوکات خودی ئاوازه که که له گه جو ه ی په نجه و بینخواردنه و ی دهرو شدا بهرهم دت، ئاماژه یه ک ب بهره وامی ژیان دهکات و ئه وه ده گه یه نت که سهرباری فهزای ماته م و مهرگه سات ئام ز، له گه وهری ئاوازه کاند ه شتا ژیان بهره وامه و جو ه ه یه، که ده ش له م باری رووه و دابه زینه ی مانا و ده لاله تی ده قه که وه ه شتا پا نه ک ه به یت به ره و را بوونه وه و وزه به خشین به ژیان.

لر دا ره نگه ئه و پرسیاره سهره ه بدات: ئایا به استی ئه م که س ته ی که له م ده ستپ که دا باس ده کر ت و دا ه نه رو ده ست ره نگینه له ژه نینی چه ندین ئاوازدا، له بهر خراپی باری ژیا نه که وا زه ردو خه مبارو حه سره تکه شه؟ یان له استیدا له بهر ئه وه یه که کاره که ی ئه و له و زه مینه و بارود خه ک مه ایه تیه دا که هم ئه و ئاوازان ه ی ت دا ده ژنر ت و هم ده قه که ی ت دا بهرهم ده ه نر ت، به ها و نرخ کی ب دانانر ت و به و پ یه ش بهرهم مه نی ئاوازه کانیش پ گه یه کی ئه و ت ی پ نادرت و ره نگه به که مبه ها و په را و زیش دابنر ت؟ له ده ستپ کی ده قه که دا ج ر ک له ها و ته ری بوون یان ها و کی له ن وان (به ره نگه زه رد و ش وه ی ده ست و شمشای کزا) و (به سته یه ک سه راسه ر حوزن و ماته م ب) ه یه. ئاشکرایه ها و ته ری بوون ته کنیک کی ئه ده بیه که بیر که کان پ که وه ده به ست ت له گای بنیادی هاوش وه ی رسته وه یان له گای بنیادی ر زمان ی و دووباره بوونه وه ی وشه، ده سته واژه، یان بیر که وه. ئه م دووباره بوونه وه یه ش ئه و بیر که نه پ که وه ده به ست ت که گف توگ ده کر ن له ده ق کدا و یارمه تی کخستنی بیر که کان ده دات و ده ب ته ه ی له بیر نه چوونه وه یه شیان. ئا ستا له م نموونه ی سه ره وه دا که ئاماژه مان ب کرد هم ل کچوونی بنیادی ه یه، هم دووباره کردنه وه ی هه مان بیر که ه یه که ئه وه ش به مه به ستی زیاتر کخستنی ئه و بیر که یه که ده ست و په نجه ی لاواز ئاوازی خه مبار بهرهم د ه ن ت و دووباره کردنه و ی ئه و بنیاده ش ب زیاتر ده رخستنی بیر که که و له بیر نه چوونه وه یه تی که دوا جار ده ب ته به ش ک له جیهان بینی گشتی ده قه که.

ک پله ی دووه می ده قه که به ج ر ک وه امی ئه م پرساران ه ده داته وه، که له ک پله ی یه که مدا و له ئاستی سیمان تیکیدا بهر زده کر نه وه، کات ده ت

به، دیاره، له نا و قهومی به سیتا قه دری سنعه تکار وه کو و عه کسی قه مهر وایه له نا و حه وز کی لیخندا، به ام ته ختی روفاه و تاجی حورمهت میلله تی هوشیار به ئوستاد ئه دا وه ک ت له نا و شمشای کون کوندا قسه کهر له م ک پله یه دا، باسی بارود خ کمان ب دهکات که استه وخ

تدهگهین بارودخی کمهگهکی دهروش عهبدوایه که دهقهکه لهو دهووت. ئایا چ جره بارودخکه؟ بگومان بارودخکی دواکهوتوو، که له دهقهکهدا ئهوار به "قهومی بهسیت" وهسف دهکرت، که دهش مه بهست له قهومی بهسیت، کمهگهکی دواکهوتوو یان کمهگهکی پهراوژی مژوو بت. ههروهک له دای یهکهمدا دانانی (قهومی بهسیت) له پا (قهدری سنعهتکار) دا بنه مای دووانه ی دژیان ههیهو هاوکات جرهکیشه له ئکسیم رن واته پکهوه ککردنهوهی دوو زاراو ه یان دوو دربهینی ناکک و دژ پکهوه که ئهوهش له ئاستی قو دا ئهو دهلاله ته هه دهگرت که دژو ناکک که کانیش تهواوکه ری یه کترن و راگری هاوسهنگی و هارم نیان له گهردووندا. له پشتی ئهم له پا یه کتردانانی دوو بچوونی ناکک ئهو پرسیاره سه ره ده دات: ئایا دهش له کمهگهکی دواکهوتوودا داهنن بکرت؟ ئه گه ر داهننیش کرا، ئایا دهش کمهگهکی نه خو ندهوار له به هاو گرنگی ئهو داهننه ت بگات و نرخی پبدات؟ ههروهک له گای لکچوونهوه قهدری سنعهتکار دهچو نرت به عهکسی قه ممر له ناو حهوزکی لیخندا. بگومان له رووی سرووشتییهوه وه ها سه یر دهکرت سنعهتکار که هه موو جره داهنه رکه دهگرتهوه، له نو کمهگهکی داه رزی زری ل بگری ت، به نام له لکچواندنه دا به هاو رزگری لهوی سنعهتکار هه مان به ها یان هه مان جوانی مانگی ههیه که له نو حهوزکی لیخندا سه یری بکهیت، که دیاره مانگ نهک هه ر وهکو خای به جوانی ده رناکه وبت و نابینرت به کو ناشیرین و نادگریش ده رده که وبت، هکاره کهشی ئهوهیه که و نهی مانگ له ناو حهوزدا، له بار کدا حهوزه کهش لیخن بت، هه رگیز ناشت ئهو جوانیهی مانگ بت که مانگ له استیدا ههیه تی به تایبه تی مانگی چواردهو له ئاسمانکی ساما دا، چونکه ئهوهی ناو حهوزه که و نهی دووه مهو هه میسه و نهی دووه م یان کپی ناگاته ئه سه که ئه مه له باری یه کهمدا. له باری دووه مدا، و نهی مانگ له ناو حهوزکی روون و خاو نندا سه یر ناکرت، به کو له ناو حهوزکی ل یان لیخندا سه یر دهکرت که ناشت به باشی ببینرت. ههروهک ل ردا، له ئاستکی تر دا جرهک له خواستن ههیه کات حهوزی لیخن دهکرت به زه مینه ب ئهوهی سه یری مانگی تدا بکرت. حهوز لچووه، ئاو نه له وچووه که ناوی نه ها تووه، بواری لکچوون بینینه. ههروه ها داهنه ر لچووه، مانگ له وچووه، بواری لکچوون درهوشانه وهو تیشکدانه وهیه. واته هه رچن مانگ تیشک ده داته وهو ده دروشته وه، داهنه ریش به هه مان شوه رووناکی په خش دهکات و ده دروشته وه. ل ره دا داهنه ر یان سنعهتکار له رووی ماناوه هاوته ریه له گه مانگدا، ههروهک حهوز هاوته ریه له گه ئاو نه دا که ههردووکیان بیرکهی پچهوانه کردنهوهی و نه هه ده گرن.

له پشټی ئم و نانهوه لکچوونکی دهرنه بـراو له نـوان قهومی بهسیت و حهوزی لیخندا درووست ده بـت که ئه گهر سنعه تکار مانگی دره وشاوه بـت، ئهوا حهوزی لـخن کـمه گـهی دواکه وتوو، که هرچـن و نـه قه شه نگی مانگ له حهوزی لیخندا ده شـو بـت و وه کو خـی دهرناکه و بـت و نابینر بـت، به هه مان شـوه سنعه تکار یان داهـنهریش له ناو کـمه گـهی دواکه وتوودا، که لـره دا قهومی بهسیت به هاو نـرخـکی پـنادر بـت و هه ند بـجار به سووک و بـ به هاش سهیر ده کر بـت. به بـام له کـپله ی دووه مـدا دوو نیوه د بـی یه کم وه کو ته واو کهری کـپله ی یه کم دهرده که و بـت که خسته بـووی پاشخان بـکی دوواکه وتوو ناساییه په یوه ست به سنعه ت یان داهـنـان و باسی ئه وه ده کات که چـن له و زه مینه یه دا داهـنـان و سنعه ت بایه خـکی ئه وت بـان نیه، ئه ویش دیاره له بهر ئاستی دواکه وتووی و ناهوشیاری کـمه گـا. ئه مه ش هـکاره بـ ئه وه ی داهـنـهرو سنعه تکار وه کو دهر و شـع بدو بـا ره نگ زهردو خه مبارو بـ ئومـدو بـ چاره نووس بـت. به بـام له سه ره تـای نیوه د بـی سـیه می کـپله ی دووه مه وه به راورد بـک ده کر بـت له نـوان کـمه گـهی دواکه وتوو، کـمه گـهی هوشیاردا، له و روانگه یه وه که ههریه که له و دوو کـمه گـیه چـن سهیری سنعه ت و داهـنـان ده کات. له کات بـکدا له کـمه گـهی دواکه وتوودا به های داهـنـهرو وه کو دهرکه وتنی و نـه مانگه له ناو حهوز بـکی لیخندا. میلله تی هوشیار هرچی به هاو رـزو خـشی و ئاسووده یی شیاوه ده یبه خـش بـت به داهـنـهرو سنعه تکاره کانی. قسه کهری ده قه که دهر و شـع بدو بـا به ئوستاد ناو ده بات، ئوستاد که له کونی شمشا هـکه یه وه ئاوازی بهرز و داهـنـان پـشکـه ش ده کات.

ئایا به پـی قسه کانی قسه کهری ده قه که میلله تی هوشیار رـز له کـ ده گر بـت و تاجی رـزل بـان له سهر سهری کـ داده ن بـت؟ ئه ی میلله تی ناهوشیار چـن سهیری که سـکی وه کو دهر و شـع بدو بـا ده کات؟ بـگومان لـره دا ده گـه بـینه وه بـ له پـا یه کتردانانی دوو عه قـ، دوو که لتوور، دوو روانین که بهرهمی دوو کـمه گـهی جیاوازن. کـمه گـهی وه کو ئه و کـمه گـهی که ئم ده قه ی تـدا بهرهمهاتوو و ئه و کـمه گـایانه ی که ده قه که به میلله تی هوشیار ناویان ده بات. له کـمه گـهی هوشیاردا هه موو شـت بـک به های خـی هه یه به داهـنـانیشه وه، له کـمه گـهی ناهوشیارو دواکه وتووشدا نهـک داهـنـان و بهرهمه کانی مرـق به بـکو مرـقه که خـیشی به هایه کی ئه وت بـی نیه.

له استیدا دوو نیوه د بـی دووه می کـپله ی دووه م و نیوه د بـی یه کم می کـپله ی سـیه م به ته واوه تی دا بـان له به شی پـشـترو پاشتری ده قه که ده کات، ئه ویش به ته واوه تی ئه و تـوانین و مامه هـکردنه نشان ده دات که کـمه گـهی هوشیار مامه هـی داهـنـهرو سنعه تکاری پـ ده کات. بـیه ئه گهر ئه و سـ نیوه د بـه پـکه وه دا بـنـین ئه وه ته نیا له رووی

بهراوردکردنهوه په یوه نډیان هیه به به شه کانی تری ده که وه و نه و
بهراوردکردنهش به زیاتر دهرخستنی په گهی دا ه نه ره له که مه گهی
دواکه وتوودا. گران دت:

به ام ته ختی روفاه و تاجی حورمه ت میلله تی هوشیار
به ئوستاد ئه دا وهك ته له ناو شمشای کون کوندا
سه حر به نه ته گریان و قسه، سحرې پهرې نه غمه !..

میلله تی هوشیار له پای نه وهی که دا ه نه ره کانی له جری دهر و ش
عه بدو به ای نام ره م سقیه کانیانه وه و به و ئاوازه نایا بانه ی
به ره می ده نه نن (سه حر) به نه ته گریان، ئوا قسه نرخ و په زانین
نیشان ددات. ده ش مه به ست له سه حر کات به ت یان هربوویه کی به
گیان به ت که هزو له رینه وهی نه و ئاوازان هی له کونی شمشا ه کی
دهر و شه وه به ره مد، هه مان ش وهی نه و ئاوازان هی له نام ره
م سقیه کانی دا ه نه رانی میلله تی هوشیاره وه به ره مد ن کات یان شته
به گیانه کان ده نه نه قسه و گریان. له ره دا نه و به سته یه کی که
شمشا ه کی دهر و ش عه بدو یان نام ری م سقای دا ه نه رانی تر
به ره می د نن توانای به خشینې خاس تی مر قیان به شته به گیانه کان
هیه. له ره دا له گای خواستنه وه نه وه به ره هم دت. سه حر له چووه،
مر ق له وچووه به ام له ده که دا ناوی نه ها تووه، بواری له کچوون
گریان و قسه یه، گریان و قسه خاس تی مر قن، ئستا نه و خاس تانه
ده به خشر ن به سه حر واته به بوویه کی نام ری. له ره دا له ئاستی
نه گو تراودا ج ر كه بهراوردکردن هیه له نه وان مر ق و سه حر دا له و
رووه وه کامیان ئاسانتر د نه گریان و قسه. له بهراورده که دا دیاره
که سه حر به زه حمه تر د ته قسه و گریان، چونکه له استیدا قسه و
گریان خاس تی نه و نین، به ام به کاریگری ئاوازه کانی شمشا ه کی
دهر و ش نه ویش وه کو مر ق د ته قسه و گریان. به ام نه و ئاوازه ی
به ره هم دت ئاواز که خاس تی ئاوازی پهرې یان فریشته ی هیه.
قسه که ری ده که که له م وه سفکردن و له کچواندانه دا ده یه و ت د نیایی
نه وه بکاته وه که ئاوازی شمشا ه کی دهر و ش عه بدو له ئاستی کی
به زردایه و توانای نه وهی هیه نهك هه ر رحی مر ق بدو نه و بیخاته
جو ه به کو سه حریش بخاته قسه و گریان. ههروهك له ره دا سه حر
له کچواندنې له گه مر ق په کراوه، به ام به به به کار ه نانی ئامرازی
له کچواندن که نه مهش ده به ته خواستن. دیسان ج ر كه له دژیهك له
نه وان (ته ختی روفاه و تاجی حورمه ت) و (له ناو شمشای کون کوندا)
له ئاستی بینراودا درووست ده به ت. که یه که میان واته ته ختی روفاه و
تاجی حورمه ت بار کی سه رو ئاسایی و په گه و پایه نیشان ددات، به ام
شمشا ی کون کون ته نانه ت نه گهر وه کو ئامرازه کهش سه یری بکه ین نه و
ساده یی و ساکاری و سه ره تایبوون نیشان ددات. له پشتی نه مه شه وه

تاج هـمای دهسهـا ته، بهـام شمشاـ ئامـرـکی سادهی ژهـنینی دهستی
شوانه که ئەمیش خـی نزمترین پـگهی کـمهـایه تی ههیه. بهـام له
ئاستی نهـبینراودا جـرـک له هاوتهـریبوون له نـوان (تهختی روفاه و
تاجی حورمهت) و (له ناو شمشاـی کون کوندا) ههیه، ئەمه بـجگه لهوهی
له رووی بنیادی نووسینهوه تهـریبن، له رووی بیریشهوه جـرـک له
هاوتهـریبوون له نـوانیاندا ههیه. تهختی روفاه و تاج خـشی و
ئاسودهیی و ئاستـکی بهرز له ژیان بـ ئەوانهـی لهو پـگانهـدان
بهـرهم دهـنـت. هاوکات ئەو ئاوازانـی له گهروی شمشاـهوه له دایک
دهـبن توانای دواندنـی ههست و رـحیان ههیه و مرـق بهـره و بـندبوونی
رـحی دهـبن و دهـیگهیهـنن به ئاستی پاکژبوونهوه، که ئەوهـش بهـرزترین
پلهی ئاسودهیی و حهوانهوهیه بـ مرـق. لهـم رووهوه (تهخت و تاج و
شمشاـ) ههـمان ئەـرک جـبهـجـ دهـکن و ههـمان کاریگهـری و جـکهوتیان
ههیه.

قسهـکهـر دواـی ئەو بهـراوردهـی له نـوان میلله تی هوشیارو میلله تی
دواکهوتوو یان ناھوشیاردا دهـیکات، رووده کاتهوه دهـروـش عهـبدوـا و
باری بـدادی و ههـژاری ئەو لهـایهـک دهـخاتهوه و، هاوکات پاساویشی
بـ دهـنـتـهوه که ناچاری ژیان وای لـده کات بهـو جـره بژی یان پهـنا
بباته بهـرخهـک که له ئاستیدا ئـو شایانی پایه و ئاستی تواناو
داھـنـانی ئەو نیه. گـران دـت:

برای دهـروـش! ئەزانم بـ مهـعیشهـت و و ئاوارهـی،

به زهـهری ناـعـیلاجیه له ناکهـس ویستنی لوقمه،

به مردنـته که گوـی ناـشی ئەـخنـکـنـ خـشی نهـی!

قسهـکهـر ئاستهـوخـ دهـروـش عهـبدوـا به راناوی کهسی دووهـم دـدوـنـت،
واته وهـکو ئەوهـی که دهـروـش له بهـرامبهـریدا راوهـستا بـت و ئەم قسه
بـ ئەو بکات. ئەوهـش له راناوی لکاوی کهسی دووهـمی تاکدا (تـ به
مردنـته) دهـرده کهـوت. لـرهـدا زیاتر کهـسـتی کـمهـایه تی و ئاستی
کـمهـایه تی دهـروـش ئاشکرا دهـکـرت بهوهی که کهـسـکی ههـژارهـو به
ناچاری له ئـگای ژهـنـینی شمشاـه کهیهوه دهیهـوت پـداویستی ژیانـی
دهـسته بهـر بکات، بهـام ههـر قسهـکهـر خـشی بهـرگری لهو شـوه کارهـی
دهـروـش ده کات و رایده گهیهـنـت که دهـروـش به ناچاری بهوشـوهیه کار
ده کات. کاتـ دهـروـش به شمشاـه کهی ئاوازی جـراوجـر بـ کهسانـک
ده ژهـنـت که لهوانهیه ئەو کهسانه نه بهای ئاوازو رـحی مـسیقا
بناسن نه بهـرهمهـنـی ئەو ئاوازهـش به چاوی رـزه وهـو به هاوشانی
خـیان سهـیر بکهـن، ئەوه به ناچاریه دهـروـش ئەو کاره ده کات.
ئەوانیش بـ چـژی ئاوازی رهـسـن نیه که گوـ له شمشاـه کهی دهـروـش
ده گرن، بهـکو بـ کات بهـسـر بردنهـو لهو پـناوهـشدا پارویهـک نان
بهوی شمشاـ ژهن دهـدن. ئەو پاروه نانهی که دهـروـش بهو شـوهیه

به دهستی دهه نیت وه کو ژه هروایه. لره دا دهر بینی (زه هری ناعیلاجی) جکر که له کینایه و مه بهست لای پارویه کی تا ه که وه کو خپر پکردن پایی ددرت و له ناستی قو تریشدا خا یکردنه وهی ژیا نه له هه موو مانایه کی جوان که بهوج ره به بکرت. یان کات چتر و خشی ئاوازی نهی و شمشا گوئی کهسانی نهشاره زاو ب ئاگا لهو هونه ره مهزنه پده کهن ب ئهمی ژه نیار وه کو مردن وایه چونکه ب کهسان ک م سقا ده ژه نیت که نازانن م سقا چیه. لره دا ئه وه مان ب ئاشکرا ده ب که قسه کهر دهیه ویت ب ب ت ئه وی دهر ویش له پناوی ژیا ندا ناچاره په نا ب هونه ره کی ببات، به ام ک یاره کانی، هونه ره کی وه کو کایه کی کهم به ها سهیر ده کهن و نرخ کی ئه ویت به هونه ره کی نادن و پگه ی کی ئه ویتش به خی رهوا نابینن. ئهمهش ت وانی نی ک مه گه ی دوا که وتوو یان ناهوشیاره ب هونه رو داه نان. ئستا قسه کهر خی ده خاته شو نی دهر ویش عه بدو و ئه و ئازارو خه مه دهر ده ب ت که به هی ناچار بوونیه وه ده چته بهردهم قایی ناکهس و ناچار ده ب ت هونه ره کی هه رزان فریش بکات. شاعیر د ت:

به ام چی بکهین له ناو چاوی رهشی به عز زه کای گه وره ،
 وه کو و تی گوئی ده م- با له سر بهرد کی رهق ئه وین،
 ئه گهر خیل قهت نه سبی عومری تی مه حکوومی ئه م ده وره
 نه کردایه ، خوا عالم، له کام عهرشت ئه سوو داوین؟!

قسه کهری ده قه که له وه سف کی گشتیه وه دهست پده کات و باسی توانای هه ند کهس ده کات ب گه شه کردن و په ره سه ندن و شاره زا بوون له وهی که چن توانایان ههیه له خراپترین بارود خدا ج پایی خی یان بچه سپینن و هه نگاوی گه وره به ره و سهر که وتن بنن. ئه م پشه کیه گشتیه ده کات به بنه ما تا له و وه باسی توانا و لها توویی دهر ویش عه بدو بکات. به ام هاوکات به راوردی زه مینه ی پگه یشتن و به رزبوونه وهی خاوه ن توانا و به هره کان ده کات و ئاماژه ب ئه وه ده کات که استه به هره و توانا بنه مان ب داه نان به ام زه مینه و بارود خیش گرنگ ب نرخ پدانی ئه و داه نان وه دانانی داه نهر له شو نی پویست و شایان به خی. ههروه ک قسه کهر نا استه خی باسی ئه وه ده کات که سه رچاوه ی داه نان زیره کی گه وره یه، که ئه وهش وه کو به هره یه ک ده به خشر ت به هه ند کهس. به ام سرووشتی ئه و به خشینه ئاشکرا نیه و په یوه ندی نه به هک و یشه و نه به به ژن و با او هه یه و ته نانه ت په یوه ندی به بوون و زه مینه و پاشخانی ئه و که سه شه وه نیه. ب کو هه مان ش وهی تی ئه و گوئی که با هه یده گر ت و هه ند جار له سر بهردی رهق ده که ویت و سهوز ده ب ت. ئهمهش ئاماژه ب نه نی سه رچاوه ی زیره کی و توانای ج راو ج رو ناچوونه یه کی که سه کان ده کات.

لره له ئگای لکچواندنه وه له نوان زیره کی و تی گوئی ده م

بادا، که زیره کی دهچو نر ت بهو توی گو هی با هه یده گر ت، که ههردو وکیان واته ل چوو، لهوچوو له خاس تی گه شه کردندا ل کده چن. بواری ل کچوون گه شه کردنه، ئه مهش له گای ئامرازی ل کچوونی (وه کو) نیشان ددر ت. ههروه ک قسه کهر به دهر ب ینی (به ام چی بکهین) نیشانی دهادات که به ج ر ک ئه و ش وازه ی به خشی نی زیره کی یان به هره و توانای به د نیه، یان دهیه و ت ب ت ئه وه استیه که یه که زیره کی و به هره و توانا بهو ج ره ده به خشر ن و ده ب بهو ش رازی بین. ل ره دا قسه کهری ده قه که به راناوی که سی یه که می ک ده دو ت و ئه وهش له گای راناوی لکاوی (ن) وه ده رده که و ت. ئاشکرایه قسه کهری ده قی مانسی تاکه و ئه و تاکه که سهش له خ ی ده دو ت. استه ل ره دا ئا استهی ئاخاوتن به ره و زاتی قسه کهره به ام کات ک له ش وهی در ب ی ن کی پرس یاریدا ده دو ت نایه و ت به ته نیا رووبه ووی نه زانرو ک ب ته وه که ره نگه ئاشکرا کردنی کار کی ئاسان نه ب ت. ههروه ک له ن وان (چاوی رهشی به عز) و (توی گو ی دم - با) دا هاوته ری بوون هه یه له رووی بنیاد و له رووی م سقاوه، ئه مه سه رباری ئه وهی که له رووی بیر که شه وه هه مان هاوته ری بوون هه یه که له ههردوو دهر ب ی نه که دا دیار یکردن یان جیا کردن و ی بهش له گشت ده بینر ت. له یه که میاندا وشه ی (به عز) و له دووه میاندا (توی گو ی دم با نه ک هه موو ت و ک) ئه م بیر که یه ئاشکرا ده ب ت. ئه م وه رگرتن یان جیا کردنه وهی به شه له گشت، ک له ئاستی نه بینراوی ده قه که دا ئه و ده لاله ته هه ده گر ت که زیره کی و به هره ب ش یان ر ژه یه کن له ک ی گشتی و ب گومان ر ژه یه کی به رزیش نین، هه رچ ن ناش ت هه موو ت وه کان له هه ر کو ک و تن، سهوز ببن، به کو هه ند یان ر ژه یه ک له توی گو توانای هه یه له خراپترین شو نیشدا سهوز بب ت که سه ربهر د له و رووه وه ب رواندن خراپترین شو نه، ب ام هه ند ت و ل س ر ب ر دیش سوز د ب ت.

قسه کهر له دوا ی ئه وهی باسی به هره و زیره کی هه ند که س ده کات، که ش وهی پ به خشی نی ئه و به خشه ب ئه وان، تا کو ئ ستاش به لای هه مووانه وه له گهردووندا نه نیه یان وه کو نه نیه کی ئاشکرا نه کرا و ماوه ته وه. ل ره دا نا استه وخ ئاماره یه ک هه یه ب ئه وهی که دهرو ش ع بدو ا که س کی به خته وه ره که زیره کی و به هره یه کی له و ج ره ی پ به خشراوه و به ره می ئه و زیره کی و به هره یه ش توانای دهرو شه ب به ره مه نانی ئه و ئاوازه نایاب و ر ح بز و نانه ی که له کونی شمشا ه که یه وه د نه ده ره وه. قسه کهر باس له توانای له نه ندازه به ده ری دهرو ش ده کات، به ام هاوکات نیگه رانی خ یشی ب ده رده ب ت که ئه و کو ی واقیعه که نه زیره کی و نه داه نان و نه به هره به هایان نیی تیداو خاوه نی ئه مانهش ه یچ پ گه و پله یه کی

قسه کهر له دوا ی ئه وهی باسی به هره و زیره کی هه ند که س ده کات، که ش وهی پ به خشی نی ئه و به خشه ب ئه وان، تا کو ئ ستاش به لای هه مووانه وه له گهردووندا نه نیه یان وه کو نه نیه کی ئاشکرا نه کرا و ماوه ته وه. ل ره دا نا استه وخ ئاماره یه ک هه یه ب ئه وهی که دهرو ش ع بدو ا که س کی به خته وه ره که زیره کی و به هره یه کی له و ج ره ی پ به خشراوه و به ره می ئه و زیره کی و به هره یه ش توانای دهرو شه ب به ره مه نانی ئه و ئاوازه نایاب و ر ح بز و نانه ی که له کونی شمشا ه که یه وه د نه ده ره وه. قسه کهر باس له توانای له نه ندازه به ده ری دهرو ش ده کات، به ام هاوکات نیگه رانی خ یشی ب ده رده ب ت که ئه و کو ی واقیعه که نه زیره کی و نه داه نان و نه به هره به هایان نیی تیداو خاوه نی ئه مانهش ه یچ پ گه و پله یه کی

کامه‌ایه تی ئه‌وتی پنادرت. هه‌روه‌ك قسه‌كه‌ر سبارت به‌وه‌ی كه چاره‌نووسی زیره‌ك و خاوه‌ن به‌هره‌یه‌کی وه‌كو ده‌رووش بدو‌ا ئه‌وه‌یه كه له‌ واقیع و سه‌رده‌م‌کی وه‌هادا بژی و هیچ بای‌خ‌کی پنا‌درت، خیل‌قه‌ت واته ئه‌فر‌نده‌ری گه‌ردوون یان ئه‌وه‌ی كه ب‌یاری ب‌ک‌خستن و به‌‌وه‌بردنی ئه‌م گه‌ردوونه و توخم و ره‌گه‌ه‌کانی به‌ده‌سته تاوانبار ده‌کات. ئه‌و پ‌ی‌وایه ئه‌گه‌ر ئه‌م ده‌رووش عه‌بدو‌ایه له‌ واقیع و له‌ کامه‌گه‌یه‌کی ترو له‌سه‌رده‌م‌کی تردا بژی‌ایه، ئه‌وا گومان‌ی ت‌دا نیه كه ده‌بووه خاوه‌نی پله‌و پایه‌و پ‌گه‌یه‌کی ز‌ر به‌رزو مه‌زن.

له‌ره‌دا دانانی دوو وشه‌ی (عه‌رش و داو‌ن) له‌ ته‌نیشتی یه‌کتردا وه‌كو دوو ناک‌ك یان دوو دژ یان به‌لایه‌نی كه‌مه‌وه وه‌كو دوو رووی به‌راورد‌کردن ئه‌وه نیشان ده‌دات ئه‌گه‌ر یاسا‌کانی گه‌ردوون به‌‌کی ب‌‌یشتنایه، ئه‌وا داو‌نی خاوه‌ن به‌هره‌یه‌کی وه‌كو ده‌رووش ه‌نده به‌رز ده‌بوو ده‌چووه ئاستی عه‌رشی به‌رزی پادشاکان. له‌هه‌مان کاتدا ئه‌و له‌ ته‌نیشتی یه‌کتردانای ئه‌و دوو وشه‌ دژه، نیشانی ده‌دات كه سه‌رباری ئه‌وه‌ی ئ‌ستا داه‌‌نهر‌‌کی وه‌كو ده‌رووش له‌ بار‌کی خراپ‌دایه‌و به‌ده‌سته‌‌نانی پاروی ژیان ناچاری ده‌کات كه ئاواز ب‌ ناکه‌س و ب‌ نه‌شاره‌زا بژه‌ن‌ت، به‌‌ام ئه‌گه‌ر له‌ زه‌مینه‌یه‌کی تردا بوایه ئه‌وا شو‌نی پ‌‌یه‌کانی له‌ به‌رزترین ته‌ختی ده‌سه‌‌ات به‌رزتر ده‌بوو. هه‌روه‌ك قسه‌كه‌ر نا‌‌استه‌وخ‌ش به‌ ده‌رووش عه‌بدو‌ا ده‌‌ت ‌‌استه ئ‌ستا ت‌ له‌ بار‌کی باشدا نیت، به‌‌ام له‌ روان‌گی داه‌‌نانه‌وه‌و به‌و پ‌‌یه‌ش له‌ رون‌گی به‌ره‌مه‌‌نی ده‌قه‌که‌وه كه گ‌رانی شاعیره، پ‌‌گی ده‌رووش به‌رزتره له‌ هه‌موو ته‌خت‌کی ده‌سه‌‌ات. له‌ پشتی ئه‌م ب‌‌چوونه‌وه ئه‌و ده‌لاله‌ته به‌ره‌م د‌ت كه ئه‌و پ‌‌گه‌یه‌ی داه‌‌نان درووستی ده‌کات به‌رزتره له‌ پ‌‌گی ده‌سه‌‌ات و ته‌خت و عه‌رشه‌ی كه ه‌‌ز درووستی ده‌کات. هه‌روه‌ك له‌ د‌‌ی س‌‌یه‌می ئه‌م ك‌‌پله‌یه‌دا د‌‌ی س‌‌م ته‌واو نه‌بووه‌و ته‌واو‌که‌ره‌که‌ی ها‌تووه‌ته د‌‌ی چوراه‌م به‌ ب‌ ئه‌وه‌ی خا‌ یان فاریزه له‌ ك‌‌تایی د‌‌ی س‌‌یه‌مدا دانرا‌ب‌ت، ئه‌مه‌ش یه‌ك‌که‌ له‌ خاس‌ته‌کانی شیعی کلاسیك كه پ‌‌ی ده‌گو‌تر‌ت ته‌وریه به‌‌ام له‌م ده‌قه‌شدا وه‌كو ده‌ق‌‌کی ‌‌مانسی ده‌بینر‌ت (ئه‌گه‌ر خیل‌قه‌ت نه‌سیبی عومری ت‌‌ی مه‌حکومی...) (نه‌کردایه،...) وشه‌ی نه‌کرادیه چووه‌ته سه‌ره‌تای د‌‌ی دواتر كه له‌ ‌‌استیدا به‌ش‌که‌ له‌م د‌‌‌ه‌و ب‌ وشه‌ی " نه‌کرادیه" مانای د‌‌‌ه‌که كه رسته‌یه‌کی مه‌رجیه ته‌واو نا‌ب‌ت. شاعیر ده‌‌ت:

نه‌ حه‌رفی مه‌کته‌ب‌کت خو‌‌ند ، نه‌ ئوستاد‌‌ پ‌‌لی گرتی ،
سیرف به‌رزیی زه‌کا ئه‌م سنعه‌ته‌ی ف‌‌ر کرد به‌ شمشا‌ت ،
هه‌موو وه‌زن‌‌کی گ‌رانی ، له‌ توولانی هه‌تا کورتی ،
به‌ سه‌رپه‌نجه‌ی هونه‌ر کردت به‌ دیلی ك‌‌شش زا‌ت !..

قسه کهری ده قه که له م ک پله یه دا که باسی دهرو ش عه بدو ا ده کات،
 نا استهوخ له وه ده دو ت ئا یا دا ه ننان له پهروه رده کردنه وه سه رچاوه
 ده گرت یان سه رچاوه که ی زیره کی و به هره یه؟ یان هه ردوو کیانه
 پ که وه؟ ئه و باسی دهرو ش عه بدو ا ده کات به وه ی که که سه کی
 نه خو نده واره و ته نانه ت ر نوما ییکه رو ر نیشاند ر کیشی نه بووه ب
 ف ربوونی شمشا و ناسین و زانینی ئاوازه ج راو ج ره کانی م سقاو
 گ رانی، به کو ئه و هه موو شت ک له زیره کی خ یه وه ف ربووه، به م
 هاوکات باسی ک شش ده کات. ئه مه ش ئه وه ئاشکرا ده کات که ته نیا
 زیره کی یان به هره بهس نیه ب ئه وه ی که سه ک له بوار کدا بتوان ت
 دا ه ننان بکات، به کو پایه یه کی تریش هه یه که ئه ویش ک شش کردنی
 به رده وامه. دیاره ک شش کردنی به رده وامیش ج ر ک له خ شه ویستی و
 عیشقی ده و ت. ئه مه ش ئه وه ده گه یه ن ت که دهرو ش عه بدو ا سه رباری
 ئه و توانا به رزه ی هه یبووه دیسان عه شق کی قول و به ه زی ب
 شمشا ه که یی و ب جو ا ندنی په نجه کانی و ب شاره زا بوون له و بواره دا
 هه بووه.

ل ره وه ئه وه ی له ده قه که دا نا استهوخ ئاماژه ی ب ده کرت ف ربوونه
 له دو ئاستدا، ف ربوونی پیشه ییانه، که ئه مه یان پ ویستی به
 خو نندن و به بهرنامه و پر گرامی ک خراو و دانراو و مام ستا هه یه،
 هه رچن ئه م چه مکه له ک ی شنبیریدا باس ده کرت که له سه ره تاوه
 ده ست پ ده کات تا سه رئه نجام به گه یشتنی به پله ی پیشه وهر یان
 ئه کادیمی له و بواره دا ک تایی د ت. ئاستی دووه م خولیاو ئاره زوو
 که ئه مه یان له ده ره وه ی خو نندن و ف رکردنه له قوتا بخانه ی
 تایبه تداو پشت به ل ها تووی و حه زوو ئاره زوو ده به ست ت و ز ربه ی
 کات ئه و هه نگاوانه ی حه زو ئاره زو و خولیا ده یجو ن ن ب هه
 بوار کی ف ربوون فراوانترو کراوه ترو سه رئه نجامیش ر ح کی
 زیندووتری ت دایه. به م له رووی استیه وه ئه گه ر هه ردوو ئاسته که
 پ که وه ک بینه وه، واته خولیاو ئاره زوو له گه ره خساندنی بواری
 ف ربوونی پیشه ییانه، ئه و ا بنه مایه کی پتهوتر ب دا ه ننان د ته
 ئاراوه. خولیاو ئاره زوو وه کو ماده ی خاوی درووستکردنی شت ک
 ده م ننه وه، ئه گه ر به زانیاری و بنه مای تی ری تیرو به ه زو
 ده و له مه ند نه کر ن. ل ره دا ده قه که و ننه ی دا ه ننه ر کی خاوه ن
 خولیا مان ب بهرجهسته ده کات که شاره زاییه کی ته واوی په یدا کردوو
 له و بواره دا که پ وه ی خه ریکبووه و شه ی " ک شش" یش ئه وه مان ب
 ئاشکرا ده کات که استه ئه م که سه ته له گای خویندنه وه
 نه ها تووه ته ئه و بواره وه و خولیاو ئاره زوو پا ننه ری بووه و زیره کی و
 به هره ش ر نیشاندهری بووه، به م ک شش گه یان دوو یه تیه ئاستی زانینی
 ز رشت له و بواره دا که وه کو قسه کهری ده قه که باسی ده کات

شاره زابوونی بـ و نه یه له جـ ره کانی گـ رانی و مـ سقادا، که دیاره
ئه وهش په یوه ست بهو پاشخان و ژینگه و پانتاییه جوگرافیه باس دـ کرـت
که ئه وی تـدا ده ژی و ده قه که ی تـدا بهرهم ها تووه.

به مانایه کی تر ئه و بهرهمهـ نانه هونه ری و که لتووریه کی زیاتر
بهرهمی خولیا و ئاره زووه له چوارچـوه ی بنه ماو تیـریه کانی ئه و
بواره دا ځـکنه خراوه، زیاتر وه کو بهرهمی ناوځـیی ده مـنـته وه و
ئه وهش له رووی دهره وه دا وهـکـ هـگـز یان ماده ی خاوی ئه و بواره سه یر
ده کرـت و به ئاسانی نا بـته خاوه نی شوناسـکی گشتی. لـ دـی یه که می
ئم کـپـله یهدا جـرـکـ له هاو ته ری بوون هیه له نـوان (نه حرفی
مه کته بـکت خوـند) و (نه ئوستاد پـه لی گرتی). که هـردو و
دهربـینه که له رووی بنیادی زمانیه وه دوو رسته ی راگه یان دن و
هـردو وکیان به وشه ی نه رـی (نه) ده ست پـده کهن. له رووی بیر ه وه
ته ری بن، له یه که میاندا که سی دوـندراو که دهر وـشه، هیچی
نه خوـندووه که مه به ست ئه وه یه ئه و ئاوازو به ستانه ی ده یژه نـت له
خوـندنگایه ک فـر نه کراوه. له دووه میاندا نه مامـستای هـبووه و نه
که سـک پشـتگیری کردووه و شـتـکی فـر کرد بـت. که واته هـردو و
دهربـینه که له رووی بیرـکه وه سه رباری ئه وه ی لـکـده چن یان
هاوشـوهن، دیسان هاو ته ری بن له وه دا که فـر بوونی ئه م که سـته ته نیا
به خـسـکی و به کـشـشی خـی بووه.

هـروهـا له دـی دووه می ئه م کـپـله یهدا (صیرف به رزی زه کا ئه م
سنعه ته ی فـر کرد به شمشاـت) خواستن هیه. زه کا خاسـتی مرـق و
هـند له زینده وه رانه، بهـام لـره دا رـی مامـستا ده بینـت واته
زه کا لـچووه و مامـستا (مرـق) له وچووه که له ده قه که دا نه ها تووه،
بواری لـکچوون فـر کردنه. واته لـره دا خاسـتـک ده چوـنـرـت به
فـر کار یان به مامـستا. ئه م خاسـته ش له به رزترین ئاستی
خاوـنیدایه و مه به ست له ئاستی به رزی زیره کی دهر وـش عه بدوـایه، که
هر ئه و زیره کیه یه که بـ ئه وه ی حرفی مه کته بـک بخوـنـت و بـ
ئه وه ی که سـک ده ستی بگرـت گه یان دوویـتی ئه و ئاسته ی فـر بوون و
دا هـنان. دیسان له فـر کردندا دوو ئاست هیه، فـر کار و فـرخواز.
زه کا له پـگه ی فـر کار دایه و شمشاـک له پـگه ی فـرخواز دایه. ئه مه ش
بریتیه له خواستن. زه کا لـچووه و فـر کار له وچووه، هـروهـا شمشاـک
لـچووه و فـرخواز له وچووه، بواری لـکچوون فـر بوون یان فـر کردنی
گـرانی و به سته یان مـسـقایه. ئه مانه ش به گشتی کار ده کهن بـ زیاتر
ده رختنی ئه و استیه کی که دهر وـش چـن له سر بنه مای توانا و زیره کی
خـی فـری ژه نینی شمشاـک بووه.

دوای ئه وه ی که قسه که ری ده قه که باسی شاره زایی و لـها تووی دهر وـش
ده کات له ژه نینی شمشاـک و له زانینی هـموو جـرـکی گـرانی، داوا له

دهروښ ده کات میزاجی شواوی کورده واری بڼه کڅا ته وه:

نه وه ندهم بیست له مښقا خرښی رځی بڼه گانه

میزاجی کورده واریم تڼه کچوه ، دهروښ عه بدوښ ،

ده خیلتم بم ده سا به و لاوک و ئای ئای و حهیرانه

شه پڼی زهوقی میلی پڼی دهروونی مات و چڼم که !

له بیتنه څن گه له زیاتر به رځم ئاشنای، وه

ده ، ئهی دهروښ ، سکا له یه که له گه رځی کڼم که !..

قسه کهری شیعره که هر ئه وه نیه وه سفی تواناو له ها تووی و په نجهی

ره نگیڼی دهروښ بکات و هڅه ش له و بارودځه که مه لایه تی و

که لتووریه بگرځت که له لایه که رځ له هونه ر ناگرځت و له لایه کی تریش

هیچ پڼه یه که به دا هڅه رانی وه کو دهروښ رهوا نابینځت، به کو له

پشتی باسکردنی ئم بارودځه وه ئامانج کی تایبه تی قسه کهریش ئاشکرا

ده بڼت، ئه ویش ئاشنا کردنه وهی رځی نامی خڼی تی و کو قسه کهری

ده قه که که گځران خڼی تی به ره سه نایه تی کورده واری. ئستا

واپڼه ده چڼت که قسه کهر زڼرځ له گځرانی و مښقای بڼه گانه ی گو

له بوو بڼت و ئه وه ش بوو بڼته هڅی شواندنی میزاجی کورده واری ئم و

گه یان د بڼته بارځ که له لایه که هست به نامی بکات و له لایه کی

تریشه وه هیچ چڼرځ له و به ره ه مانه وه رنه گرځت که په یوه نډیان به

رځح و بوونی ئه مه وه نیه. ئم باره ش وای له ده کات به جڼرځ په نا بڼ

دهروښ عه بدوښ ببات بڼه وهی لم باری نام بوونه رزگاری بکات و

میزاجی تڼه کچووی کورده واری بگڼه ته وه بڼه باری ئاسایی خڼی.

ئمی قسه کهر هست ده کات دهروونی مات و چڼه و ئه وه ش هڅه کاری

نیگه رانی و هست به نام ییکردنځی. هڅه کاری ئم باره ش په رتوون و

جیا بوونه وه یه تی له و هگزه توخمانه ی که خڼه راکي هست و گیان و

بوونی ئه ون. بڼه گومان ئه و هگزه توخم و هڅه کارانه ش به شځن له و

پاشخان و زه مینه یه که ئمی تڼه دا په روه رده بووه و ئم له گه یان

ژیاوه و گه وره بووه و بوونه ته به شځ له بوونی ئم. گځرانی و

مښقاو کڼی هگزه کوردیه کان شوڼ و کاریگه ریان له بوونی

ئمه دا هیه. به نام ئستا له نڼ بوون یان له نادیاری ئه مانه دا،

ئهی قسه کهر باسی ئه وه ده کات ئه وه ندهی بیستووه له مښقاو خرښی

بڼه گانه بیزار بوو و چونک کاریگه ری نه رڼیان له سره هست و خه یا یی

کورد بوونی درووستکردووه، به جڼرځ واده رده که وځت که پانتایی بیستن

و چڼه ژوه رگرتنی کوردانه ی شوا بڼت. ئستا ئه و به دوی چاره سهری

ئو باره دا ده گه ځت که پڼه یوایه بارځ کی ئاساییه. بڼه په نا بڼ

دهروښ عه بدوښ ده بات و تکای له ده کات که له و باره نا جڼره رزگاری

بکات. ئستا ئمی قسه کهری ده قه که که له رووی ئاماده بوونه وه

تاکه که سی ئاماده ی ناو جوگرافیای ده قه که یه له ځای ده ربڼی (

دهخيلت بم) داواکاری بهرزده کاتهوه، يان دهخاته روو. لرهشوه
 قسهکەر که پلشتري رلي گرهوه وهسفکهری دهبینی، ئستا دهچته
 پلگهی داواکارهوه و ئهوی دهروشلش که ته نیا له گرهوه و
 وهسفکردنه کانی قسهکهردا ئاماده بوونی هه بوو، ئستا له پلگهیهکی
 بهرزتردا دهردهکهو. ئهوی ئه و پلگهیهی به دهروشلش داوه
 هونه ره کهیه تی. دیاره ئاشکرایه داهلنان و شارهزایی و معریفه له
 ههر بوارکدا سهرباری خراپی پاشخانی کمه لایه تی ئ و کمه گهیلای
 تیايدا بلره مدن، بهام هشتا دهنه بنه ما بل به دهسته لنانی
 جرك له دهسه مات. ئستا ئهوی دهروشلش داوای ل دهکرت که شت
 بهخشات به تایبه تی بل کهسك يان رووبهرك که پلویستیان به و
 بهخشینهی ئه وه هیه. ئه وه ئاشکرایه بل خلی چه مکی بهخشین جرك له
 دهسه مات له خیدا هه دهگرت بهرامبه ر به وهی پلویستی به وه رگرتنی
 بهخشینه کهیه، ئیتر گرنگ نیه جری بهخشینه که چیه و چنه.

ئه می قسهکهری دهقه که بههلی بیستنی ماسیقای بلگانه وه که نامیه به
 رحی ئه م، میزاجی کورده واری تلکچوو وه دهزانن پلویستی به وهیه که
 رحی نام و میزاجی تلکچووی کورده واری ئاشتبکر نه وه و
 بگه نر نه وه بل باری ئاسایی خیان. ئه وهش به بیستن و ئاشنا
 بوونه وه ده بات به وهی که ده به ته خراکی رح و همنی و هوری بل
 دهه لنن، ئه ویش بیستنی ئاوازی ره سه نی کورده واریه که قسهکەر
 رايد گهیه نن و داوا له دهروشلش دهکات به لاوک و ئای ئای و حهیران
 که ئاوازی ره سه نی کوردین و ئه و وه کو شه پللی زهوقی میللی ناویان
 ده بات، دهروونی مات و چلی پل بکات. لره وه دهرده کهو. که
 سهرباری بیستنی ماسیقای پل له جش و خرشی بلگانه، بهام رح و
 دهروونی ئه و چله. ئه مهش ئه وه ده گهیه نن که سهرباری ئه وهی ماسیقا
 زمانکی گهردوونیه، بهام هشتا تایبه تمه ندی ناوچه یی و نه ته وه یی
 ههیه، واته سهرباری ئه و گشتی بوونه زمانی تایبه تی خلی ههیه که
 رح و دهرونی مرلف هه ریه که وه لگه زمانی رحی ماسیقای خیدا
 باشتري تدهگات و مامه دهکات و رحی پل پاراو ده بات.

قسهکەر سهرباری ئه وهی له پلگهی داواکاریه وه دهخوازن دهروشلش رحی
 تینووی به ئاوازی کوردی پاراو بکات، واته به و ئاوازانیه که
 ئاشنان به رحی ئم. ههروهک به جرك کیش پلداگری لسلر پلداویستی
 رحی خلی به ئاوازو بهسته کانی دهروشلش نشان دهدات، که له پلش
 گهوره ترین داهلنه رانی ماسیقای جیهانیه وه په یوه ست به رحی خلی و
 ئاشنا بوونی ئه و ئاوازان به رحی خلی دایده نن. ئاوازه کانی دهروشلش
 زیاتر له ئاوازه کانی بیتهل فن ئاشنان به رحی قسهکهری دهقه که، که
 گران خلیه تی. له استیدا له سه ر زمانی قسهکهری دهقه که وه
 دهرده کهو. که گران ههر ئه وه نه بووه که داهلنه رکی نموونه یی

بواری شیعر بووه، به ڪو به ئاگایه کی هوشیاری بواره کانی تری هونهرو
 ڏڻبیری گشتیش بووه. ٺهوءَ ڪ له زه مینه یه کی دواکه وتووی ڪ مه ڳه ی
 کورد ڏواری س ڏه یه ی دووه می سده ی بیستدا باسی ٺهوه ده کات که
 ئاوازو م سقای کوردی له بیتھ ڦڻ ئاشناترن به ر ڄی. مانای وایه
 ٺه و ڳو ڳر ڳکی باش و شاره زایه کی باشی ئاوازه کانی بیتھ ڦڻ بووه،
 ب یه ٺه و ڄ ره به راورده ده کات و سهر ٺه نجامیش له بهر ٺه وهی ر ڄی ٺه و
 په یوه سته به زه مینه و م ٺو و ڪه لتووری ڇ یه وه، ب یه به رهه می
 زه مینه کی ڇ ی زیاتر ر ڄی په ش ڄوی ه ڄور ده کات وه و ناخی تینووی
 ئاوده دات و پاراوی ده کات. قسه کهر داوا له دهرو ڄ ش ده کات به ئاوازه
 کوردیه ره سه نه کانی ر ڄی ڪ ڄ ڄ ی ٺم ه ڄور بکا ته وه. ب ڳومان ئاشکرایه
 که م سقا ڇ راکی ر ڄه و قسه کهری شیعره کهش که میزاجی کورده واری
 ت ڪچووه و بیستنی ئاوازی ب ڳا نه ر ڄی نام ڪردووه، ته نیا به ئاوازی
 ره سه نی کوردی میزاجی کورده واری د ٺه وه بارود ڇی ئاسایی ڇ یی و
 ر ڄی ڪ ڄ ڄ ی ه ڄور ده ب ٺه وه.

شاعیر له سهر زمانی قسه کهری ده قه که وه دو و ڄ نه ی دیار به رجه سته
 ده کات. یه که میان و ڄ نه ی داه ڄ نه ر ڳ که له واقعی ڳکی دواکه وتوودا که
 ٺه و داه ڄ نه ره به ڇ ڄ سکی و له سهر بنه می زیره کی و به هره ی تایبه تی
 وه کو خاوه ن خولیایه ڪ گه یشتووه ته ئاستی داه ڄ نان. به ڄ ام دیاره له و
 واقعی نا ڄ ره دا ڳرنگیه کی ٺه و ت ڄ نه به ڇ ی و نه به هونهرو
 ٺه ده به کی نادر ڄ ت. دووه میان و ڄ نه ی که س ڳ که له ناو ٺه و واقعی
 دواکه وتووه دا که دیاره ٺه و واقعی ده قه که ل ی ده دو ڄ ت واقعی
 کورده واریه، که کاریگه ری که لتووری ب ڳا نه که ل ڄ ره دا باسی م سقا و
 ڳ رانی ده ڪر ڄ ت میزاجی میلی کورده واری ٺه و قسه کهری ده قه که ی
 ت ڪداوه و سهر ٺه نجام داوا له و داه ڄ نه ره ی ناو واقعی که ی ڇ ی ده کات
 به و ئاوازه ره سه نه ی که ئاشنان به ر ڄی ٺه و، میزاجی ش ڄ واوی
 کورده واری ٺه و ب ڳ ڄ ڄ ڄ ته وه باری ئاسایی ڇ ی و ر ڄی ڪ ڄ ڄ ل و په ش ڄوی
 ٺه و ه ڄور بکا ته وه.

له م ده قه دا سهر باری ٺه وهی کات ڄ باسی تایبه تمه ندبوون ده ڪر ڄ ت، ده ش ڄ
 به ئا ڄ استه ی دهره وهی ده قه که ڄ ر ڳ ڪ له گشتی ڪردن یان به باب ته تیکردن
 له ئاستی نه گو تراودا هه ست پ ڄ بکر ڄ ت، به تایبه تی له ڪ مه ڳه ی
 دواکه وتوودا به هاو پ ڳه ی داه ڄ نه ره هر ڄ ره داه ڄ نه ر ڳ ب ڄ ت ره نگه
 وه کو ٺه وه نه ب ڄ ت که پ ڄ ویسته و هه مان ش ڄ وهی ٺه و و ڄ نه ته ڄ خ و
 ش ڄ واوهی مانگه که له چهوز ڳکی لیخندا ده بینر ڄ ت. به ڄ ام دیسان
 داه ڄ نه ره به راورد به ڪ ی ڪ مه ڳه ی بار ڳ کی ده گمن و تایبه تیه. له
 پشتی ٺم ب ڄ چوونه شه وه ٺم ده قه وه کو هر ده ق ڳکی شیعر ی ڄ مانسی
 پ ڳه ی خود یان زات وه کو تاکه که س زیاتر بهرز ده کات وه و دهری
 ده خات. که ل ڄ ره دا ڪ ی پ ڳهاتهی زمانی و هونه ری ده قه که پ ڳه وه

کارده‌کهن بـ دهرخستنی که سـتی تایبه تی دهر وـش عه بدوـا له ئاستـکی بهرزو ده‌گمه‌ندا، که دهرخستنی که سـتی داهـنـرکه، له پاـ ئه‌وه‌دا پاسیفکردنی رـی کـمه‌گه‌و جه‌ماوه‌ره له روانگهی بایه‌خنه‌دانیان به‌و تاکه ده‌گمه‌نه‌و به به‌ره‌مه‌کانی. بـگومان له پشته به‌رزکردنه‌وه‌ی خودو پـگهی که‌سی دهر وـش عه بدوـاوه، ده‌شـ ئامانجـکی تر راوه‌ستا بـت و ئه‌رک، یان مه‌به‌ستی سه‌ره‌کی ده‌قه‌که ئه‌وه بـت، که ئه‌ویش له‌وه‌دا به‌رجه‌سته ده‌بـت، که دهر وـش عه بدوـا ته‌نیا بریتی بـت له ده‌مامکـک، که گـران به‌کاری هـنا بـت و له بنه‌ه‌تدا گـران له پشته وـنه‌ی به‌رجه‌سته‌کراوی دهر وـش عه بدوـاوه باسی خـی بکات. ته‌نانه‌ت سه‌رباری ئه‌وه‌ی که که‌سـک به ناوی دهر وـش عه بدوـاوه هه‌بووه‌و له هه‌وراماندا ژیاوه‌و شمشاـ ژهن بووه، ده‌شـ مه‌به‌ست له‌و دهر وـش عه بدوـا‌یه، عه بدوـا گـرانی شاعیر بـت، که وه‌کو یه‌که‌مین داهـنـه‌ری قـناغه‌که‌ی خـی و یه‌کـک له داهـنـه‌ره هه‌ره پایه‌به‌رزه‌کانی مـژووی شیعی کوردی، کـمه‌گهی دواکه‌وتووی کوردی نه‌ ئه‌و پـگهی پـداوه که شایانی بووه، نه له‌سه‌روه‌ختی خـیشیدا بایه‌خـکی ئه‌وتـ به داهـنـانه‌که‌ی دراوه، به‌ـکو ئازاری رـحیشی دراوه‌و ماندو‌کراوه.

ئه‌وه‌ی گـران بـ دهر وـش عه بدوـای به‌رجه‌سته ده‌کات، که له ناو میلله‌تی نه‌زان و دواکه‌وتوودا رـز له داهـنـانه‌که‌ی ناگیرـت، دـشـت مه‌به‌ستی گـران خـی بـت و باسی ئـش و ژانه تایبه‌تیه‌کانی خـی بکات وه‌کو بابـه‌تـکی زاتی و ده‌قه‌که دهر بـی هه‌ستکردنی گـران بـت به‌رامبه‌ر به‌و کـمه‌گهی که ناتوانـت و له‌وه تـناگات که ئهم چ گه‌وه‌رـکی پـشکـش به‌و کردووه، که‌چی ئه‌و به‌چاوی سووکه‌وه سه‌یری ده‌کات و هیچ بایه‌خـکی پـنادات. که‌واته ده‌توانین بـین سه‌رباری ئه‌وه‌ی که ده‌قه‌که زیاتر له بیرـکه‌یه‌ک ده‌وروژـن و ده‌یدوـنـ په‌یوه‌ست به هونه‌رو داهـنـان و رـی هونه‌ر له‌سه‌ر گوـگرو بینه‌رو چـنـتی چـژوه‌رگرتن و ئاستی وه‌ـامدانه‌وه‌ی وه‌رگر، به‌ـام کـی بیرـکه‌کان به هـه‌پـکه‌وه به‌ستراون و سه‌رئه‌نجام گوزارشت کردن له خودی ئهم تاکه‌که‌سه، که لـره‌دا قسه‌که‌ر یان ئاشکراتر بـین خودی شاعیر خـیه‌تی وه‌کو داهـنـرک.

ئهم ده‌قه سه‌رباری خستنه‌ووی بابـه‌تی داهـنـان و کاریگه‌ری داهـنـانی ناوخـ و بـگانه یان په‌یوه‌ندی ئـمه‌و ئه‌وان له رووی داهـنـانه‌وه، ده‌رده‌که‌وت که بایه‌خی گشتی ده‌قه‌که له رووی ناوه‌رک یان پرسیارو جیهان‌بینیه‌وه بایه‌خدانه به ناوه‌رکـی عاتیفی و وێژدانی. فـرمی ده‌قه‌که زیاتر له خزمه‌تی ئهم ناوه‌رکـه‌دایه‌و ته‌نانه‌ت وشه‌کانیش خزمه‌تی ئهم ناوه‌رکـه عاتیفی ده‌کهن و هه‌ندـجار سه‌رباری بوونی وشه‌ی کوردی پاراو وشه‌ی عه‌ره‌بی به‌کارهـنـراوه که زیاتر خزمه‌ت به‌و ناوه‌رکـه عاتیفی ده‌کات وه‌کو (حوزن، عومر، حه‌سه‌رت، قه‌وم، به‌سیت،

عهكس، قه مەر، روفاه، تاج، حورمهت، ئوستاد، سىحر، نه غمه، مه عيشهت، لوقمه، زه كا، خيلقهت، مه حكوم، حرف، صيرف، رَح، ميزاج، زه وق،).
ئەمە بـجگه له وهى كه زمان به گشتى بـ بهرجهسته كردنى ئه و ناوهـرـكـه عاتيفيه كار ده كات كه بوون و پـگهـى خودـ زاتـ زياتر پته و ده كات و ده ريده خات.

هەرچه نده ده قه كه به پـچه وانهى زـرينهى ده قه كانى گـرانه وه كه كيمياگه رى وـنـيان تـداكراوه، ئەم ده قه له رووى وـنـهى شيعريه وه به و جـره ده وـمهـند نيه، بهـام ئه و وـنانـهى هـن ئهركى گوزاشتكردن و ده ربـين له خود يان زات يارى ده كهن. به مانايه كى تر ده توانين بـين جيهانـبينى ئەم ده قه شيعريه (دهروـش عه بدوـا) هـهـوـستى گـرانى شاعيره سه بارهت به روانين و هـهـوـستى كـمهـگهـيه كى دوا كه وتوو پـهراوـزى مـژوو بـ داهـنـرـكـه كه زـر له پـشـقـناغى مـژووى كـمهـگـا كه يه وه يه. كـى ده ربـين و پرس و جيهانـبينى ده قه كه له ودا كـده بـته وه كـ ناـهـزايى ده ربـينى زاتـكى داهـنـره بـ ئه و پـگهـو به هـايه كـ كه كـمهـگـا به خـى و به داهـنـانه كـه يى ده دات كه ئەمهـش له ئاستـكى به رزى به رهـمهـهـنـانى شيعريه تدا به هـهـموو هـگـهـزو پايه كانيه وه بهرجهسته كراوه. كـى هـگـهـزه كانى بنيادناى ده قه كه له ناوـنـشان و پـكهـاته ي زمانى له وشه و رسته و وـنـهى شيعرى و ده لالت و لـكـچوون و دووانهى دژو هاوتا و ئيقاعى دهروه وه له كـش و به حر و سه روا و ئيقاعى ناوه وه له دووباره بوونه وه و ده نگ و وشه و به رزبوونه وه و نزمبوونه وه ئيقاع و بنيادى رسته و پـكهـوه گونـجـاندنى وشه و وـنـه و ده لالت. هـهـموويان پـكهـوه كـرده كهن بـ به رهـمهـهـنـانى شيعريه تى ده قه كه و بنيادنانى گوتارى شيعرى ئەم ده قه و له وـشه وه ده رخستنى ديدو تـوانـينى شاعير و هـهـوـست و هـهـستكردن به رامـبهـر به بابـه تى سهـره كى ده قه كه، كه لـرهـدا روانينى داهـنـرـكه بـ خـى كه له پشتى ده مامـكهـوه باسى خـى ده كات و له پـگهـو نرخـپـدانى خـى وه كو داهـنـرـكـه ده دوت له و روانگه يه وه كه چـن له كـمهـگـهـيه كى دوا كه وتودا سهـيرى ده كـرت.

ئيقاع يه كـكه له و پاينهى كه له بنيادى هـهـر ده قـكى شيعريدا رـيـديار ده بينـت له به رهـمهـهـنـانى گوتارى ئـسهـتيكى ده ق و به رهـمهـهـنـانى جيهانـبينى ده قدا. پـشـتر له باره ي ئيقاعى دهروه يى ده قه كه وه دواين واته بنيادى گشتى ده قه كه و كـش و سه رواو... تاد. ئـستا سه رنج له ئيقاعى ناوه وه ي ده قه كه ده دهـين، ئيقاعى ناوه وه پـكدـت له دووباره بوونه وه ي ده نـگى و وشه يى يان بـژه يى و هاوسه نـگى و تهـريـبوون - پارارـل- و گونـجان. كه ئەمانه هـهـموو پـكهـوه كار ده كهن بـ جوانكردنى ده ق و بـ به رزكرـدنه وه ي ئاستى جوانناسى ده ق، واته به شدارى ده كهن له به رهـمهـهـنـانى گوتارى ئـسهـتيكى ده قدا، ئەمه

بـجگه له‌وهی که کارده‌کهن وه‌کو دال بـ هـگرتنی مه‌دلولی جـراو
جـرو بـ به‌ره‌مه‌نانی جیها‌نبینی ده‌ق.

لـره‌دا دـینه سه‌رباس‌کردنی دووباره‌بوونه‌وهی هه‌مان ده‌نگ له سه‌ره‌تای
وشه‌دا که ئه‌ویش ده‌بـت به دوو جـره‌وه یه‌که‌میان دووباره‌بوونه‌وهی
ده‌نگی نه‌بزوـنه که پـی ده‌وترـت ئه‌لیتره‌یشن یان کـنسـانـس.
دوو‌ه‌میان بریتیه له دووباره‌بوونه‌وهی ده‌نگی بزوـن له سه‌ره‌تای
وشه‌کانی هه‌مان دـا که پـی ده‌وترـت ئه‌سـانـس. دووباره‌بوونه‌وهی
ده‌نگ به شـوه‌یه‌کی بنه‌تی کاریگه‌ری ده‌نگی هه‌یه که هه‌ندـجار خـشی
به‌خشه یان بـ مه‌به‌ستـکی تایبه‌تی به‌رز ده‌بـته‌وه، هه‌روه‌ها کارده‌کات
بـ زیاتر پـکه‌وه‌به‌ستنی وشه‌کان و بـ به‌هـزکردنی بنیادی ده‌ق و بـ
به‌رزکردنه‌وهی ئاستی زمان و به‌ره‌و به ره‌سمیکردنی که ئه‌وه‌ش واده‌کات
زمانه‌که زـر له جوـه‌دا بـت که ده‌شـ ئه‌وه‌ش شتـکی دـگیر بـت یا به
پـچه‌وانه‌وه. هه‌موو ئه‌مانه‌ش کارده‌کهن بـ جوانکردنی ده‌قه‌که‌و بـ به
زیندوو‌یی هـشتنه‌وهی ئه‌و بیرـکه یان ماناو ده‌لاله‌ته‌ی که له پشتی
ئهم دووباره‌کردنا‌نه‌وه وه‌ستاوه.

دووباره‌بوونه‌وهی ده‌نگی له کـپله‌ی یه‌که‌مدا باس ده‌که‌ین. ده‌نگی (ش)
که ده‌نگـکی نه‌بزوـنه، شه‌ش جار دووباره بووه‌ته‌وه له وشه‌کانی
(شـوه، شمشاـ، زه‌حه‌تکـش، سه‌ره‌تکـش، ئاشیان) بـگومان
چه‌ندباره‌بوونه‌وهی ئهم ده‌نگه له رووی مـسیقاوه بایه‌خـکی گـرنگی
ده‌بـت و هـارمـنیا یه‌که ده‌به‌خشـت به بنیادی زمانی ده‌قه‌که، هه‌روه‌ک
ئهم ده‌نگه له وشه‌ی ده‌روـش دا که ناو‌نیشانی ده‌قه‌که‌یه هه‌یه‌و
واده‌بینرـت ده‌نگی (ش) له ناو‌نیشانه‌که‌وه به‌سه‌ر پانتایی ده‌قه‌که‌دا
دابـه‌ش بووه‌و ئه‌مه‌ش ئه‌و ده‌لاله‌ته هه‌دـه‌گرـت که به‌شـکه له بوونی ئه‌و
که‌سـته‌ی که ده‌قه‌که لـی ده‌دوـت و چووه‌ته ناو پـکه‌هاته‌ی وشه‌کانه‌وه‌و
خاـی هاوبه‌شیش له نـوان ده‌روـش و شمشاـدا دیسان هه‌مان ده‌نگی (ش)
که په‌یوه‌ندیه‌کی عه‌شق ئاسا له نـوان ده‌روـش و شمشاـه‌که‌یدا هه‌یه.
هه‌روه‌ک دووباره‌بوونه‌وهی ده‌نگی نه‌بزوـنی (ش) له سه‌ره‌تای هه‌ردوو
وشه‌ی (شـوه، شمشاـ) دا بریتیه له کـنسـانـس یان ئه‌لیتره‌یشن.

هه‌روه‌ها له کـپله‌ی یه‌که‌مدا ده‌نگی (ب) نـجار هاتوو که ئه‌مه‌ش چه‌ند
باره‌کردنه‌وهی ده‌نگیه. له دـی دووه‌م و چواره‌میشدا ده‌نگی (ب)
له سه‌ره‌تای وشه‌دا دووباره بووه‌ته‌وه واته خاسـتی ئه‌لیتره‌یشن یان
کـنسـانـسی هه‌یه واته دووباره‌بوونه‌وهی ده‌نگی نه‌بزوـن له سه‌ره‌تای
وشه‌دا که ئه‌ویش له دـی دووه‌مدا له وشه‌کانی (به‌سته، ببیه‌م، بـ)
و له دـی چواره‌مدا له وشه‌کانی (به‌خت، بلبل، بـ). ئه‌وه‌ی جـگای
سه‌رنجه لهم ده‌قه‌دا دووباره‌بوونه‌وهی وشه یان بـژه که هه‌گـری ئه‌رکی
جه‌ختکردنه‌وه و دـنیا ییکردنه‌وه بـت بوونی نیه. به‌ام هاوسه‌نگی وه‌کو
پایه‌یه‌کی ئیقاعی ناوه‌وه‌یی ده‌قه‌که به‌رچاو ده‌که‌وت، بـ نموونه له

کډ پلهی په که مډا دوا وشه د ډډی په کم و سږیم جړړک له هاوسه نگی هه یه له نډوانیاندا (دهروښ ، حسره تکرښ) که له استیدا ئمه جړړکه له هاوتهریبی. ئم دوو وشه یه له رووی مښقاوه هاوسه نگیان تهریبین ئه گهرچی له رووی ژماره ی بډگه وه جیاوازن. هه روه ها له رووی دهلالیه وه هاوسه نگیه کی ته و او له نډوانیاندا هه یه. وشه ی دهروښ وه کو پښتريش گوتمان به مانای شوښکه وتوو، ساده، بډلانه و دسږز دت بډ شځ به بډ ئه وه ی چاوه ډوانی پاداشتی شځه کی بډت. حسره تکرښ به مانی که سډکی ژیان سهخت و ماندو و دښکاو و ژیان پډ له کډشه دت که که س به فريای ناکه و ت و ته نیا له ډډگای ئاخ و حسره ت هه کډشانه وه ده توان ت باری گرانی ناخی سووک بکات. هه رچن دهروښ له ته قسی دهروښیدا دنیای بیر ده چډته وه ده گاته حله تی بډ ئاگایي، حډسر تکرښش لډ ئازاردا هډموو شتکي لډ بېردډچډت و. ئم دوو که سه دهروښ و حسره تکرښ له رووی دهروونیه وه هاوتهریبین، ئمه ش له ئاستکي قوډتردا ده بډته هاوسه نگیان هاوتهریبی له رووی بوون و گه وه رو ماناوه. ئمه بډجگه له وه ی که حسره تکرښ هاوواتا یه بډ دهروښ له کات کدا که که سډتی دهروښ به مانای بډلانه و پاشک و شوښکه وتووی ئه وی شځ یان شوښکه وتووی پارویه ک نان دت، خاص تی حسره تکرښی هه یه و به و پډیه حسره ت ده بډته سيفه تی دهروښ و لډره شه وه جړړک له په یوه ندی هاوسه نگیوون یان هاوتهریبی له نډوانیاندا هه یه.

هه روه ها له کډ پلهی دووه مډا هاوسه نگی له نډوان وشه کانی (سنعه تکار ، هوشیار) دا هه یه که دیسان هاوتهریبی نشان ددهن. ئم دوو وشه یه ش له رووی مښقاوه هاوسه نگیان تهریبین. له رووی دهلالیشه وه هاوسه نگی و تهریبی له نډوانیاندا هه یه. سنعه تکار که به مانای پیشه ییبوون یان خاوهن پیشه دت خاص تی که سډکه که شاره زاو به ئاگا بډت له بوار کدا. هوشیارش خاص تی که سډکی به ئاگایه. هه میسه هوشیاری ده بډته بنه ما بډ سنعه تکاری، که واته لډره شه وه په یوه ندیه کی هاوسه نگی له نډوان ئم دوو وشه یه دا هه یه که په یوه ندی هاوسه نگی نډوان بوویه کی ئاماده و ئه و پاشخانه ده و هډمه نده یه که پډویسته بډ بوونی، واته په یوه ندی نډوان سنعه تکاری و هوشیاری که په یوه ندیه کی استه وانه یه و هه تا هوشیاری بهرز بډت ئاستی سنعه تکاری پډشکه وتوو ده بډت. واته هه رچن له رووی ماناوه ئم دوو وشه یه تهریب و هاوسه نگی، هه روه ها له رووی بنیادی و مښقاشه وه تهریب و هه سه نگی، که واته لډره دا هاوسه نگی و تهریبوونی - پارارډډ - بنیادی و مانایي- دهلالی هه یه که ئه وه ش به شداری ده کات له پډکھډنانی ئیقاعی ناوه وه ی ده که دا. دووباره بوونه وه ی ده نگی و وشه یی و هاوسه نگیان تهریبوون له هه ر ده قکي شیعریدا بډ جهخت گردنه وه یه له سر مښقاو

ئەسەتیک و دەلالت و مانا و پرسیاری دەق.
(ئەم لایکەکانەوێه پێشکەشە بە هونەرمەند کاک ئەسەد قەرەداخی کە
ئەم شیعەرە بە جوانی بە دەنگە خێشەکی و بە ئاوازێکی کوردانە
گوتوو.)